

Zelfbeheersing en beschaving

– Radha Burnier

Het principe van zelfbeheersing is overal in de natuur, in de groei van het lichaam en van het denkvermogen in werking te zien. Het manifesteert zich als beperkingen, ingesteld door de natuur om orde en evenwicht te bewaren.

De wetenschapper E.W. Sinnott wijst erop in zijn boek, getiteld *The Biology of the Spirit: Worteltjes aan een stekje blijven niet onbeperkt doorgroeien, maar alleen tot de normale ratio van wortel tot stek hersteld is. Op een of andere manier ligt er in dit kleine uitbottende puntje het ontstaan van het geheel in miniatuurvorm besloten, maar dit vermogen manifesteert zich nooit, tenzij het puntje geïsoleerd wordt van de rest. Wat het gaat doen hangt af van waar het zich bevindt, maar steeds en volhardend is het resultaat geen heterogeen mengsel van blaadjes en stelen en wortels, maar een reeks ordelijke volledige planten. Net als elke soldaat in het leger van Napoleon in potentie het stokje van een maarschalk in zijn knapzak droeg, zo draagt ieder takje van een geranium de mogelijkheid van een hele plant in zich.*

Hieruit leren wij dat de wortel en elke tak en deel van, laten we zeggen een geranium, energie of kracht bevat om te groeien en uit te breiden, maar die kracht wordt op een heel geheimzinnige manier beperkt tot het nodig is dat zij in actie komt.

Wij worden omringd door vele andere voorbeelden van beperkingen die

door de natuur worden opgelegd, maar het wonder ontgaat ons vaak, omdat het verschijnsel ons te vertrouwd is. De kokospalm en andere bomen die heel hoog worden blijven niet dóórgaan met groeien, maar stoppen op een bepaald punt, voordat zij het risico lopen hun evenwicht te verliezen en om te vallen. In feite zouden wij, telkens als wij een kokospalm recht de lucht in zien groeien tot zelfs tien meter hoog, ertoe gebracht moeten worden ons af te vragen hoe die er in slaagt zijn zwaartepunt te behouden. Wanneer en hoe communiceert de natuur met de boom: 'Nu moet je ophouden met groeien'? Alles wat groeit, houdt daarmee op wanneer dit 'het verstandigste is', als we deze frase mogen gebruiken.

Het systeem van de natuur reguleert alle leven en onderlinge relaties op aarde. Dit brengt evenwicht teweeg, waarover natuurlijk veel gesproken is. Wanneer een soort overal voorkomt en zich te snel voortplant, komt er een natuurlijke oplossing en begint de bevolking van deze soort om een of andere reden af te nemen. Als bijvoorbeeld ratten, eekhoorns, slangen en andere dieren die zich in grote getale voortplanten in toom gehouden worden door roofdieren, profiteren over het algemeen zowel het roofdier als de prooi daarvan. Meestal gaat het evenwicht echter verloren wanneer mensen tussenbeide komen, vol zelfvertrouwen over hun superieure kennis.

Eén van de verscheidene dringende behoeften die in het lichaam zijn ingebouwd voor het overleven van het individu, en door het individu voor het overleven van de soort, is honger. Alle wilde dieren hebben ingebouwde remmingen die deze behoefte inperken en schade aan het milieu voorkomen. Zelden eten dieren teveel; zij weten

instinctief wanneer ze moeten stoppen, zelfs als er meer dan genoeg voedsel voorhanden is. Zij lijden niet onder verleiding, zoals mensen die zichzelf volproppen in deze tijd van uitgebreide en gevarieerde voedselproductie. Er wordt wel gezegd dat overgewicht epidemische vormen aanneemt, vanwege de ongecontroleerde eetgewoonten van mensen. De behoefte aan geslachtsverkeer is ook een noodzakelijk deel van het overlevingssysteem, maar in voormenselijke schepselen wordt dit beperkt tot een bepaald seizoen. Zij zijn geen slachtoffer van de wrede problemen die de menselijke samenleving teisteren: onnatuurlijke seksuele omgang, mensenhandel, ziekten enzovoort.

Ofschoon er veel meer te zeggen valt over de natuurlijke orde die evenwicht schept tussen groei en beperking, gaan wij nu over naar de kwestie van cultuur en beschaving die een hoog cultureel niveau laat zien. Cultuur is niet synoniem met talent of genialiteit. Kunstenaars en genieën op het vlak van wetenschap of literatuur kunnen lomp en cultuurloos zijn. Dit komt omdat cultuur zelfbeperking impliceert. Zelfbeperking moet voortkomen uit zelfobservatie en bewustzijn, wat hen ontbreekt. De mens is de enige vrij handelende persoon, verklaarde mevrouw Blavatsky. Deze vrijheid kan ongecontroleerd zijn, onwijs en destructief. Wanneer zij correct met beheersing gebruikt wordt, kan het een waardevolle eigenschap voor de ontwikkeling van het individu en de maatschappij blijken.

In de mens, die zich tijdelijk vreemd heeft van de natuur, is er geen instinctieve zelfbeperking. Deze moet door zelfbewustzijn aangekweekt worden. De culturele mens weet hoe hij

moet spreken, handelen, omgaan met anderen en daarom is hij attent, niet geneigd tot debatteren, noch zijn familie, de samenleving of het milieu in het algemeen te kwetsen.

De eminente wetenschapper Charles Birch zegt in zijn boek *Confronting the Future: Als wij door willen gaan met de aarde bewonen, zal er een omwenteling moeten komen in de relatie van mensen met de aarde, en van mensen met elkaar en met andere soorten die de aarde met ons delen. Een samenleving die denkt dat groei de enige oplossing is voor haar problemen, stelt zich niet alleen lijnrecht op tegen de natuurlijke wereld, maar zet ook mensen tegen mensen op, vanwege de inherent competitieve aard van de ervaring.*

De hele mensheid moet leren zich te beheersen, wat inhoudt dat de individuen die deel uitmaken van de menselijke samenleving waarlijk cultureel moeten zijn en niet moeten veranderen in roekeloze zoekers naar genot en profijt, zelfvoldaan en tevreden over hun vermogen tot uitvinden en genieten.

Onze zogenaamd moderne beschaving moedigt zelfbeperking niet aan. Integendeel, er zijn ontelbare initiatieven ontplooid om begeerten van elke soort op te wekken – naar eten, amusement, opwinding, geld, macht en andere dingen en bijna ieder middel wordt ingezet om de begeerten te vervullen. Daarom wordt er op een ongekende schaal wreedheid begaan, wordt het milieu vernietigd en wordt de verscheidenheid op aarde snel gedecimeerd. De acute problemen die tegenwoordig bestaan zijn in hoge mate het gevolg van het niet willen accepteren van ‘grenzen aan de groei’. ‘Hebzucht’ is het wachtwoord van de tegenwoordige menselijke samenleving en het is

twijfelachtig in hoeverre wij de huidige competitieve tijd als een beschaafde periode kunnen kenschetsen.

Het is ook de moeite waard ons te herinneren dat een basis van cultuur, dat wil zeggen, zoals wij al opgemerkt hebben, het beperken van onszelf om orde en aangenaam gedrag in relaties te ervaren, essentieel is voor spirituele vooruitgang. Veel van onze religieuze teksten beschouwen zelfbeperking als een belangrijke kwalificatie om vooruitgang te boeken op het spirituele pad. In de Vedanta is *dama* (onderwerping van de zinnen, redactie) één van de zes spirituele gaven of *sampatti's*. Ook in de *Dhammapada* wordt de nadruk gelegd op zelfbeperking voor het betreden van het Pad. Soortgelijke verklaringen bestaan in alle grote geschriften en religieuze teksten. Zelfbeperking begiftigt ons met talloze voordelen, daar zij belangrijk is voor het in stand houden van het evenwicht in de natuur, voor het opbouwen van een culturele maatschappij en het functioneren in een beschaving waarin spiritueel leven kan bloeien.

De klimaatcrisis

In Adyar is de temperatuur in de zomer van 2006 tot boven de 40 graden Celsius gestegen. Wij ervaren de impact van de Agni Nakshatram (Vurige Ster) waarvan traditioneel gezegd wordt dat zij ieder jaar zeer warm weer met zich meebrengt om deze tijd. Maar de Vurige Ster was vroeger veel milder.

Bij de introductie van een fotoboek van Adyar met foto's, genomen door Krishnamurti als jongen, vroeg C.W. Leadbeater zich af waarom mensen de heuvels in gingen terwijl de zomer zo aangenaam was in Adyar, met temperaturen die zelden boven de 100 graden Fahrenheit kwamen: *Het klimaat*

van Adyar kent niet de extreme temperaturen van Noord India. Soms wanneer onze president in Benares is, schrijft zij ons ontroerende brieven die haar gevoelens beschrijven nadat de thermometer drie weken achtereen 118 graden Fahrenheit heeft aangewezen; en wij, genietend van de stevige zeebries, verheugen ons, omdat karma ons lot geworpen heeft in het zuidelijk deel van dit machtige schiereiland. Wij zijn in feite buitengewoon gunstig gelegen, want bij veel gelegenheden deze zomer hebben wij vastgesteld dat onze temperatuur hier in Adyar 10 of 12 graden lager is dan in het centrum van Madras...

Het regenseizoen duurt twee maanden, van half oktober tot half december; gedurende de rest van het jaar regent het meestal helemaal niet, behalve soms een paar buien in april. De hele winter door stijgt de thermometer nooit boven 80 graden en het is tamelijk kil in de vroege ochtend... Over het algemeen stijgt onze zomertemperatuur nooit boven 93 graden en zit zij er vaak onder.

Hogere temperaturen en zwakkere moessons zijn nu al een aantal jaren normaal in Adyar. De verandering heeft onze watervoorraad zowel kwalitatief als kwantitatief beïnvloed. Watertekort voor irrigatie beïnvloedt natuurlijk de vegetatie. Ouderen weten hoe het weer voortdurend aan het veranderen is; anderen kunnen moeilijk geloven dat Adyar vroeger het hele jaar door gematigd weer kende!

Opwarming van de aarde lijkt een feit te zijn en nieuwsverslagen melden dat de gletsjers in de Himalaya aan het smelten zijn en dat de ijskap op de polen dunner wordt. Vorig jaar registreerde Sydney in het zuidelijk halfrond 45 graden Celsius midden in de zomer. Het geweld van de orkanen Rita en Katrina zou, volgens sommige

bekende wetenschappers, de mensen bewust hebben moeten maken van het gevaar van klimaatverandering, maar er zijn mensen die weigeren te geloven dat menselijke activiteiten het klimaat kunnen veranderen en zij willen de verschijnselen graag toeschrijven aan cyclische schommelingen, wat kan duiden op de spreekwoordelijke struisvogelpolitiek.

De Europese Commissie maakt echter werk van landen die de klimaatveranderingswetgeving in de EU en het Kyoto-protocol schenden. De *Telegraph* in Londen citeert professor Sir John Lawton, voorzitter van de Royal Commission on Environmental Pollution: *Wij kunnen redelijkerwijs de conclusie trekken dat opwarming van de aarde, voor een substantieel deel veroorzaakt door mensen (dat weten wij), zorgt voor toegenomen temperaturen van het zeeoppervlak en daarom de geweldadige kracht van orkanen doet toenemen.*

De intensiteit van orkanen is naar men zegt in de afgelopen 35 jaar toegenomen, blijkt uit onderzoeksresultaten die gepubliceerd werden in *Science*. Andere mensen die Sir John Lawton steunen bij het doen uitgaan van een waarschuwing en de oproep om onverwijld actieplannen te maken zijn Lord May, president van de Royal Society en professor Sir David King, de wetenschappelijk hoofdadviser van de minister-president. Ook van de andere kant van de wereld komt de waarschuwing dat wij, als wij te weinig doen om de huidige trend tegen te gaan, balanceren op de rand van de afgrond: de koraalriffen worden beschadigd en de fauna die afhankelijk is van de riffen neemt af. Bezoekers die tegen 2050 naar Queensland reizen, zien misschien wel de 'Great Stumpy Reef',

zegt Dr. Tim Flannery, directeur van het South Australian Museum. Men verwacht dat de helft van de regenwouden van Australië vernietigd wordt als de temperatuur op aarde ook maar met één graad toeneemt.

Het doen kenteren van deze veront- rustende trend betekent onze behoefte aan comfort te verminderen – enorme auto's die benzine slurpen, meer toeristisch luchtvaartverkeer, vervuilende fabrieksuitstoot enzovoort. Eenvoud en opoffering zijn niet in de mode. Er zijn altijd onscrupuleuze elementen die graag winst willen maken, niet goed-

schiks dan wel kwaadschiks. Toen een enorm aantal mensen leed onder de orkaan die New Orleans deed overstromen, haastte een aantal jagers zich om krokodillen die in het gebied vastzaten te doden om modehuizen die rekenden op een overvloed aan huden, daarvan te voorzien. Profiteurs kunnen uitzien naar het vergroten van hun bankrekeningen wanneer ernstige klimaatrampen de wereld teisteren.

Uit: *The Theosophist*, juni 2006
Vertaling: A.M.I.

Mijn broeders, u en ik kunnen, als wij dat willen, vandaag nog beginnen met de grote verzaking.

Als wij er niet in het dagelijks leven aan beginnen, in ons van uur tot uur omgaan met onze medemensen, wees er dan van overtuigd dat wij dat niet kunnen wanneer wij op de top van de berg staan. De gewoonte van dagelijkse opoffering, van nadenken, van altijd geven en niet nemen, alleen dan leren wij wat de uiterlijke wereld de grote verzaking noemt...

Het is niet één enkele daad die de wereld verbaast welke het ware discipelschap vormt, anders waren de held of de martelaar grootser dan de discipel. Het leven van de discipel wordt thuis geleefd, in de stad, op kantoor, op de markt, temidden van gewone mensenlevens. Het ware leven van opoffering is dat wat zichzelf volkomen vergeet, waarin verzaking zo gewoon wordt dat het geen moeite kost, dat het iets vanzelfsprekends wordt. Als wij dat leven van opoffering leiden, als wij dat leven van verzaking lijden, als wij ons dagelijks voortdurend wijden aan anderen, zullen wij eens op de top van de berg aankomen en zullen wij ontdekken dat wij de grote verzaking hebben verricht, zonder zelfs maar te dromen dat er enige andere handelwijze bestond.

Annie Besant in: *The Laws of the Higher Life*
Vertaling: A.M.I.